

Nettopensioen – de piek van de fiscale kerstboom

Vp-bulletin 2015/2

Een nieuw jaar met nieuwe kerstballen. De nieuwste kerstbal aan de fiscale kerstboom is het nettopensioen. Wie als werknemer meer verdient dan een ton per jaar, kan meedoen aan de nettopensioenregeling. Tenminste, als zijn werkgever dat aanbiedt. Als dat niet het geval is, staat de mogelijkheid open om zelf een aanvulling te regelen via een nettolijfrente. In het vorige nummer van *Vp-bulletin* is Erik van Toledo in zijn artikel 'De nettolijfrente per 1 januari 2015. Hoe werkt 'ie en wat biedt 'ie?' ingegaan op deze fiscale faciliteit (*Vp-bulletin* 2014/57). In deze bijdrage ga ik in op de tegenhanger in de tweede pijler: het nettopensioen.

1. Inleiding

Deelname aan een nettopensioenregeling staat alleen open voor werknemers met een pensioengevend salaris van meer dan € 100.000. Naar schatting gaat het om circa 3% van de werknemers. De andere 97% moet het doen met 'gewoon' pensioen. Dat wil zeggen, pensioen waarvoor de omkeerregel geldt (hierna: brutopensioen). Deelname aan een nettopensioenregeling is dus weinigen gegeven. Het gaat hier om de top van werkend Nederland. De piek van de kerstboom, zo gezegd.

Hét voordeel van nettopensioen is de vrijstelling in box 3. Over de waarde van de aanspraak hoeft de deelnemer geen vermogensrendementsheffing te betalen. Daar staat wel tegenover dat het geld geblokkeerd is. De deelnemer is daarmee de vrije beschikkingsmacht over het geld kwijt, mogelijk voor lange tijd.

Als de deelnemer een verboden handeling pleegt, wordt hij getroffen met een fiscale sanctie. Wat een verboden handeling is, is beschreven in art. 5.17e Wet IB 2001. De daar gegeven opsomming van verboden handelingen wijkt niet af van de voor nettolijfrenten geldende verboden handelingen. Ook de fiscale consequenties – verval van de vrijstelling en forfaitaire terugname van het genoten voordeel – wijken niet af van die bij nettolijfrenten. Voor een verdere beschrijving van deze sancties verwijs ik naar het eerdergenoemde artikel van Erik Van Toledo. De fiscale bijzonderheden rondom nettopensioen zullen in het hiernavolgende allereerst besproken worden. De overige aspecten, vooral civieljuridisch van aard, volgen daarna.

2. Aftoppingsgrens

In de lijfrentesfeer is de ruimte voor de opbouw van een lijfrentevoorziening sinds de inwerkingtreding van de Brede Herwaardering I in 1992 afgetoet via de zogeheten premiegrondslag (2014: € 162.457). Voor pensioen is de aftopping in de wetgeving daarentegen nieuw. In overleg met de sociale partners is er voor deze versoberingsactie een stukje wisselgeld gegeven: de nettolijfrente en, uiteindelijk, het nettopensioen. In de pensioensfeer betekent dit dat deelname aan een nettopensioenregeling mogelijk is vanaf een pensioengevend loon van € 100.000, de aftoppingsgrens. Let op: de pensioengrondslag is dan nog lager. Dat is immers het pensioengevend loon na aftrek van de in de regeling gehanteerde AOW-franchise.

3. Netto-karakter

Deelname aan de nettopensioenregeling van de werkgever, als de werkgever deze aan de werknemer aanbiedt, is vrijwillig. Als de werknemer besluit deel te nemen aan de nettopensioenregeling, dan komt de premie die hij hiervoor betaalt niet in mindering op zijn fiscale loon. De premie wordt in dat geval van het nettoloon afgetrokken. Voor de loonheffing maakt het daarmee in feite niet uit of de werknemer al dan niet meedoet aan de nettopensioenregeling.

Omdat de premie uit het nettoloon van de werknemer is betaald, valt de pensioenaanspraak ook buiten de loonsfeer. De aanspraak is niet belast voor de loonheffing. De pensioenuitkeringen die uit deze aanspraak voortvloeien zijn evenmin belast. Alles is dus netto, om het zo maar te zeggen.

Het enige fiscale kantje aan het hele verhaal is gelegen in de sfeer van de inkomstenbelasting. De aanspraak vormt in principe een vermogensbestanddeel van de deelnemer. Deze aanspraak valt – zo veel zal duidelijk zijn – niet in box 1 maar in box 3, dus onder de vermogensrendementsheffing. En daar is nu het fiscale voordeel van de nettopensioenregeling in gelegen. De waarde van de aanspraak is namelijk vrijgesteld voor de vermogensrendementsheffing.

4. Belastingplan 2015

Aanvankelijk werd er gesproken over een nettolijfrente in de tweede pijler. Verwarrend en onzuiver taalgebruik. Terecht heeft de wetgever op het laatste moment gekozen voor een andere benaming: nettopensioen. Dan weten we allemaal waar het over gaat. In het Belastingplan 2015 is doorgepakt op deze nieuwe benaming door aan de Wet IB 2001 een nieuwe afdeling toe te voegen: afdeling 5.3B. In deze afdeling is ingegaan op de vrijstelling van nettopensioen voor de vermogensrendementsheffing. Art. 5.17 lid 1 Wet IB 2001 maakt dit meteen al duidelijk: tot de bezittingen behoren niet aanspraken inge-

¹ Mr. R. Stam CPL is als fiscalist werkzaam bij het Fiscaal Juridisch Adviesbureau van Nationale-Nederlanden Bank. Het artikel is op persoonlijke bijdrage geschreven.

volge een nettopensioenregeling. Voor de duidelijkheid: de aanspraak is niet alleen vrijgesteld in de opbouwfase, maar ook in de uitkeringsfase. De wet maakt hier geen onderscheid in. Nettopensioen is voor de Wet IB 2001 iets heel anders dan brutopensioen. Het krijgt een behandeling in box 3 in plaats van box 1. Maar voor het overige zijn de verschillen niet zo groot. Het Belastingplan 2015 heeft ervoor gezorgd dat zo ongeveer het complete Witteveenkader (hoofdstuk IIB van de Wet LB 1964) is vertaald voor nettopensioen. De bepalingen van art. 5.17 tot en met 5.17f Wet IB 2001 lijken dan ook verdacht veel op soortgelijke bepalingen uit de Wet LB 1964.

4.1 **Uitvoering**

Er zijn minder toegestane uitvoerders voor nettopensioen dan toegestane uitvoerders voor brutopensioen. Relevant is dat het in eigen beheer uitvoeren van de nettopensioenregeling niet is toegestaan. Aangezien een nettopensioenregeling volledig onder de werkingssfeer van de Pensioenwet valt – ik kom daar hierna nog over te spreken – is dat een logisch gevolg. De Wet IB 2001 sluit hier op aan. In de praktijk zal het erop neerkomen dat alleen pensioenfondsen, pensioenverzekeraars en premiepensioeninstellingen nettopensioenregelingen zullen uitvoeren. Voor de duidelijkheid: een nettopensioenregeling kan niet worden uitgevoerd door een bank of beleggingsinstelling. Wel kunnen banken en beleggingsinstellingen nettolijfrenten uitvoeren.

4.2 **Vormen van nettopensioen**

De wet kent drie smaken nettopensioen. Deze zijn opgesomd in art. 5.17 lid 3 Wet IB 2001 en vervolgens nader uitgewerkt in art. 5.17a, 5.17b en 5.17c Wet IB 2001. Het gaat hierbij om het netto-ouderdomspensioen, het nettopartnerpensioen en het nettowezenpensioen.

Het netto-ouderdomspensioen is uitgewerkt in art. 5.17a Wet IB 2001. In deze bepaling is vastgelegd dat het netto-ouderdomspensioen tijdsevenredig wordt opgebouwd op basis van een beschikbarepremieregeling. De opbouw is gericht op een pensioen dat na 40 jaren opbouw niet meer bedraagt dan 75% van het gemiddelde bedrag van het pensioengevend loon boven een ton, vermenigvuldigd met de nettofactor van art. 5.16 lid 4 Wet IB 2001 (= 0,48). Voor het nettopartnerpensioen (art. 5.17b Wet IB 2001) geldt hetzelfde met dien verstande dat 75% nu 52,2% bedraagt (= 70% x 75%). En voor het nettowezenpensioen bedraagt dat 10,5% (= 14% x 75%).

Zoals gezegd zijn alle nettopensioenregelingen beschikbarepremieregelingen. Het Centraal Aanspreekpunt Pensioenen van de Belastingdienst heeft – vooruitlopend op een ministerieel besluit – al op 22 oktober 2014 de relevante tabellen voor nettopensioen gepubliceerd. Deze zijn terug te vinden op www.belastingdienstpensioensite.nl/VA_14-009.htm. Het gaat hierbij om twee tabellen, een vierprocenttabel en een drieprocenttabel.

Nettopensioenregeling op basis van 4%

<i>Leeftijdsklassen tot 67 jaar</i>	<i>Percentage van de pensioen- grondslag nettopensioenrege- ling</i>
15 tot en met 19	2,3
20 tot en met 24	2,7
25 tot en met 29	3,3
30 tot en met 34	3,9
35 tot en met 39	4,7
40 tot en met 44	5,7
45 tot en met 49	6,8
50 tot en met 54	8,3
55 tot en met 59	9,9
60 tot en met 64	11,9
65 tot en met 66	13,5

Bovenstaande tabel komt volledig overeen met de tabel die geldt voor nettolijfrenten. Deze voor nettolijfrenten geldende tabel is opgenomen in art. 17bis Uitvoeringsbesluit Inkomstenbelasting 2001. De ruimte voor nettopensioen en nettolijfrenten is dus identiek. Tenminste, als binnen de nettopensioenregeling de 4%-tabel wordt gebruikt. Maar zoals gezegd kan er bij nettopensioenregelingen ook gewerkt worden met een 3%-tabel.

Nettopensioenregeling op basis van 3%

<i>Leeftijdsklassen tot 67 jaar</i>	<i>Percentage van de pensioen- grondslag nettopensioenrege- ling</i>
15 tot en met 19	4,0
20 tot en met 24	4,6
25 tot en met 29	5,3
30 tot en met 34	6,0
35 tot en met 39	6,9
40 tot en met 44	8,0
45 tot en met 49	9,2
50 tot en met 54	10,6
55 tot en met 59	12,2
60 tot en met 64	14,0
65 tot en met 66	15,3

De 3%-tabel kent hogere percentages dan de 4%-tabel. Dat leidt er automatisch toe dat de maximale inleg voor een nettopensioenregeling, uitgaande van de 3%-tabel, hoger is dan de maximale inleg voor een nettolijfrente. Merkwaardig genoeg kunnen er dus door deelname aan een nettopensioenregeling hogere aanspraken worden opgebouwd in vergelijking met deelname aan een nettolijfrentevoorziening. Dit betekent dat er geen sprake is van een gelijk speelveld. Pensioenuitvoerders kunnen ruimere regelingen aanbieden dan nettolijfrente-uitvoerders.

Bij toepassing van de 3%-tabel zal er overigens wel een uitkeringsbegrenzing gelden. Deze zal – rekening hou-

dend met het netto karakter van een nettopensioenregeling – soortgelijk zijn aan de voorwaarden die zijn gesteld in bijlage IV van het premiestaffelbesluit van 12 februari 2013, BLKB2013/43M. Dat wil zeggen, soortgelijk aan de voorwaarden die voor brutopensioenen ook al gesteld worden aan beschikbarepremieregelingen die zijn gebaseerd op de 3%-tabel.

4.3 Variabilisering

Art. 5.17a, 5.17b en 5.17c Wet IB 2001 geven maxima aan de uit te keren nettopensioenen. Maar net zoals dat voor brutopensioenen geldt, mogen deze maxima ook bij nettopensioenen worden overschreden. Voor brutopensioenen is dat geregeld in art. 18d Wet LB 1964. Voor nettopensioenen is dat geregeld in art. 5.17d Wet IB 2001. Het gaat dan om een overschrijding van de gegeven maxima voor zover die het gevolg zijn van:

- aanpassing van het nettopensioen aan loonof prijsontwikkeling (indexatie);
- variatie in de hoogte van de uitkeringen binnen een bandbreedte van 100:75;
- waardeoverdracht;
- uitruil van pensioensoorten.

4.4 Onregelmatige afwikkeling

Als er een onregelmatige handeling plaatsvindt met betrekking tot de aanspraak op het nettopensioen, dan heeft dat fiscale consequenties. De consequentie is dat de vrijstelling in box 3 vervalt. De aanspraak op nettopensioen is vanaf dat moment niet langer vrijgesteld voor de vermogensrendementsheffing. In art. 5.17e Wet IB 2001 is aangegeven welke handelingen leiden tot verval van de vrijstelling:

- de aanspraak op nettopensioen is niet meer aan te merken als een zodanige aanspraak;
- de aanspraak wordt (gedeeltelijk) afgekocht, vervreemd of formeel of feitelijk voorwerp van zekerheid;
- de aanspraak gaat over op een niet-toegelaten verzekeraar;
- (positieve) discriminatie van de deelnemer.

Deze laatste regeling – discriminatie – verdient een nadere toelichting. Een werkgever kan aan zijn werknemers een bijdrage leveren ten behoeve van het nettopensioen. Deelname aan de nettopensioenregeling is echter vrijwillig. De werkgever kan de werknemer dus niet dwingen deel te nemen aan de regeling. Als de werkgever de werknemer een bijdrage ten behoeve van nettopensioenen levert, kan de werknemer er dus voor kiezen om deze bijdrage in zijn zak te steken, dan wel om deze bijdrage (deels) te gebruiken voor deelname aan de nettopensioenregeling. Als de werkgever een bijdrage levert is hij verplicht om deze bijdrage aan alle werknemers te leveren. Het is dus bijvoorbeeld niet mogelijk om de bijdrage alleen te leveren aan die werknemers die kiezen voor deelname aan de nettopensioenregeling. Hij kan er evenmin voor kiezen om alleen zijn 'favoriete werknemers' van een bijdrage te voorzien.

Stel dat een werkgever een deelnemer aan de nettopensi-

oenregeling van een bijdrage voorziet. Hij verstrekt niet in dezelfde mate een bijdrage aan de andere werknemers, die voor het overige in dezelfde omstandigheden verkeren. In dat geval wordt dat gezien als een onregelmatige afwikkeling. De vrijstelling vervalt dan, ondanks dat de deelnemer aan de nettopensioenregeling mogelijk geen enkele invloed heeft gehad op deze laakbare handelswijze van de werkgever.

Behalve dat de vrijstelling voor de toekomst vervalt, wordt het in het verleden genoten voordeel op forfaitaire wijze teruggenomen. Deze regeling – inclusief de daarbij behorende tegenbewijsregeling – is identiek aan de regeling voor nettolijfrenten. Kort gezegd komt het erop neer dat in het jaar na het jaar waarin de onregelmatige handeling plaatsvindt de helft van de waarde van de nettopensioenaanspraak maal een factor tien tot de bezittingen in box 3 wordt gerekend. De vermenigvuldigingsfactor van tien zal de eerstkomende tien jaar overigens lager zijn op grond van art. 10a.15 Wet IB2001. In het artikel over nettolijfrenten van Erik van Toledo is op deze materie dieper ingegaan, zodat ik op deze plaats volsta met een verwijzing.

4.5 Delegatiebepaling

In art. 5.17f Wet IB 2001 is een delegatiebepaling opgenomen. Deze bepaling maakt het mogelijk om op drie vlakken nadere regels te stellen bij ministeriële regeling. Ten eerste kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot perioden die in aanmerking komen als dienstjaren en kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het pensioengevend loon. Ten tweede kunnen onzuivere nettopensioenregelingen worden aangewezen als zuivere nettopensioenregelingen. Ten slotte kunnen bij ministeriële regeling regels worden gesteld ter bevordering van een goede uitvoering van de door de wetgever gestelde fiscaalrechtelijke regels omtrent nettopensioenen.

5. Vrijstelling voor de erfbelasting

De nettolijfrente en het nettopensioen zijn vrijgesteld van de heffing van erfbelasting. Deze vrijstelling is met de tweede nota van wijziging in het inmiddels aangenomen wetsvoorstel terechtgekomen. Dus als er een recht op nettopartnerpensioen of nettowezenpensioen wordt verkregen, hoeft over deze verkrijging geen erfbelasting te worden betaald. Echtgenoten en partners hebben daarnaast een algemene vrijstelling. Deze bedraagt voor het jaar 2015 maximaal € 633.014. Omdat de verkrijging van het nettopartnerpensioen ook al is vrijgesteld van erfbelasting, wordt deze algemene vrijstelling ingekort. De helft van de waarde van het verkregen recht op nettopartnerpensioen komt dan in mindering op de algemene vrijstelling. De algemene vrijstelling blijft echter te allen tijde gelden tot een bedrag van € 163.530 (bedrag 2015).

6. Nettopensioenen en Pensioenwet

Nettopensioenen of brutopensioenen: voor de Pensioenwet is het één pot nat. Pensioen is pensioen en daar gelden dezelfde regels voor. Dat is kort gezegd de teneur van het

verhaal. Nu nettopensioenen onder de Pensioenwet valt, is er voor de dga dus geen mogelijkheid om een dergelijke voorziening in de pensioensfeer te treffen. De dga valt immers niet onder de Pensioenwet. Wel kan hij – uiteraard – een nettolijfrentevoorziening treffen.

De Verzamelwet pensioenen 2014 (*Stb.* 2014, 527) brengt een wijziging in de Pensioenwet aan die verband houdt met de introductie van nettopensioenen. In art. 117a Pensioenwet is bepaald dat bij algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld over de uitvoering van een nettopensioenregeling door een pensioenfonds. Van die mogelijkheid is ook gebruik gemaakt. Bij besluit van 11 december 2014 (*Stb.* 2014, 529) wordt het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling gewijzigd.

6.1 **Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling**

In art. 41 Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling (hierna: Besluit) zijn de voorwaarden opgenomen die vanuit de civiele pensioenwetgeving aan nettopensioenen worden gesteld. Deze set voorwaarden moet specifieke problemen bij pensioenfondsen voorkomen. Zo moet er sprake zijn van een kostendekkende premie. Hiertoe moeten pensioenfondsen een gescheiden administratie voeren. Daarbij is het belangrijk dat er een juiste toedeling van de kosten van het pensioenfonds plaatsvindt. Want kruissubsidiëring moet zo veel als mogelijk worden voorkomen. Maar wat is kruissubsidiëring? Bij een onjuiste kostentoerekening kan er een verschuiving plaatsvinden van niet-fiscaal aftrekbare pensioenpremies naar fiscaal aftrekbare pensioenpremies. Dit doet zich bijvoorbeeld voor als het pensioenfonds uit hoofde van het nettopensioen een verplichting heeft waarvoor binnen de pot voor het nettopensioen onvoldoende vermogen is opgebouwd. Vanwege de eis van één financieel geheel (art. 123 Pensioenwet) wordt dit tekort uiteindelijk aangevuld vanuit de brutopensioenpot, waarover nog belasting zou moeten worden geheven. Daardoor loopt de overheid belastingopbrengst mis. Het omgekeerde kan zich ook voordoen. In dat geval wordt er 'dubbel' belasting geheven.

Dit risico van kruissubsidiëring kan worden beperkt door de regel van één financieel geheel voor het nettopensioen op te heffen. Maar daar is niet voor gekozen. Deze eis houdt namelijk verband met de taakafbakening van pensioenfondsen. De afspraken die zijn gemaakt over taakafbakening moeten waarborgen dat de wezenskenmerken van een pensioenfonds – collectiviteit en solidariteit – tot uiting komen in de producten van het pensioenfonds. Het doel van deze afspraken is dat hierdoor wordt voorkomen dat de positie van pensioenfondsen leidt tot oneerlijke concurrentie.

Waar wel voor is gekozen is het volgende. Het risico op kruissubsidiëring moet worden beperkt door producteisen te stellen aan het nettopensioen als pensioenfondsen deze aanbieden in combinatie met de al eerder genoemde administratieve scheiding. De producteisen die gesteld is,

is hiervoor eigenlijk al naar voren gekomen. Nettopensioenen mag namelijk alleen maar de vorm hebben van een beschikbarepremieregeling. Met de wijziging van het Besluit zijn de voorwaarden die aan een pensioenfonds worden gesteld waar het gaat om de uitvoering van een nettopensioenregeling nader uitgewerkt. Met deze voorwaarden wordt het risico op kruissubsidiëring binnen voor de wetgever acceptabele grenzen gehouden. Er wordt overigens in dit kader ook wel gesproken over fiscale hygiëne.

6.2 **Tekst en toelichting**

De eisen die art. 41 van het Besluit stelt aan nettopensioenen zijn de volgende:

a. ouderdomspensioen of nabestaandenpensioen op opbouwbasis heeft het karakter van een premieovereenkomst of premieregeling waarbij het fonds het kapitaal dat is ontstaan uit de som van de beschikbaar gestelde premies en de daarop behaalde rendementen belegt tot een onder b genoemd moment van omzetting;

Van een (rendements)garantie mag dus tot aan het moment van omzetten in een (uitgestelde) pensioenuitkering geen sprake zijn. Na omzetting in een pensioenuitkering is er uiteraard wel sprake van een garantie. Kruissubsidiëring kan vanaf dat moment dus wel aan de orde zijn, maar het risico hiervan acht de wetgever ogenschijnlijk aanvaardbaar klein.

b. omzetting van het kapitaal dat is ontstaan uit de som van de beschikbaar gestelde premies en de daarop behaalde rendementen in een pensioenrecht of pensioenaanspraak in de vorm van een periodieke uitkering kan plaatsvinden op het moment dat de deelnemer overlijdt, gepensioneerd of gewezen deelnemer wordt of in de tien jaren voorafgaand aan de pensioendatum op basis van een kostendekkend tarief;

Omzetting is in een uitgestelde pensioenuitkering – dus een renteaanspraak – op zijn vroegst mogelijk tien jaar voor de pensioendatum. Het is daarmee niet mogelijk om de nettopensioenregeling vorm te geven als een CDC-regeling, dus een regeling waarbij de ingelegde beschikbare premie onmiddellijk wordt omgezet in een renteaanspraak. Bij de omzetting in een renteaanspraak – die op basis van een kostendekkend tarief moet plaatsvinden – moet het pensioenfonds uitgaan van de tariefgrondslagen die passen bij de groep deelnemers aan de nettopensioenregeling. Dit is nog eens expliciet vastgelegd in art. 41 lid 2 van het Besluit.

c. de omzetting van het kapitaal dat is ontstaan uit de som van de beschikbaar gestelde premies en de daarop behaalde rendementen in een pensioenrecht of pensioenaanspraak in de vorm van een periodieke uitkering vindt plaats door inkoop in de basispensioenregeling waarbij;

1. uitsluitend rekening wordt gehouden met de levensverwachting van de groep deelnemers aan het nettopensioen; en
2. het nettopensioen een voorwaardelijke toeslagverlening kent;

d. ingeval de verplichtingen van het fonds ten aanzien van het nettopensioen toenemen als gevolg van een verschil in de stijging van de levensverwachting tussen de deelnemers aan het nettopensioen en de deelnemers aan de basispensioenregeling, vermindert het fonds de voorwaardelijke toeslagverlening bij het nettopensioen totdat deze toename van de verplichtingen bij het nettopensioen is gecompenseerd;

De voorwaardelijkheid van de toeslagverlening is noodzakelijk omdat dit dient als correctiemechanisme als de verplichtingen voor het nettopensioen toenemen als gevolg van een sterkere stijging van de levensverwachting van de deelnemers aan het nettopensioen dan van de deelnemers aan de basispensioenregeling. Het vereiste van art. 123 van de Pensioenwet (één financieel geheel) staat er niet aan in de weg dat een verschillend toeslagbeleid wordt gevoerd ten aanzien van de verschillende regelingen. Het staat een pensioenfonds dus vrij om voor het nettopensioen een afwijkend toeslagbeleid te voeren dan voor de basispensioenregeling.

- e. ingeval het fonds een incidentele bijstorting ontvangt van de werkgever, vermindert het fonds de voorwaardelijke toeslagverlening bij het nettopensioen, voor zover deze storting ten goede is gekomen aan het nettopensioen;
- f. ingeval van een nabestaandenpensioen op risicobasis of een premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid, stelt het fonds de hierop betrekking hebbende premie vast, rekening houdend met de kenmerken van de groep deelnemers aan het nettopensioen;

Evenals bij de omzetting van het nettopensioenkapitaal in een rente moet ook bij de premievaststelling voor de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid gekeken worden naar de groep deelnemers aan het nettopensioen. DNB kan een pensioenfonds overigens verplichten over te gaan tot verplichte herverzekering als het fonds de risico's naar de mening van DNB niet kan dragen.

- g. het fonds rekent de kosten behorend bij het nettopensioen apart toe;

Er moet een juiste toedeling van de kosten plaatsvinden. Het pensioenfonds mag hiervoor een vooraf objectief te rechtvaardigen verdeelsleutel hanteren. Deze verdeelsleutel moet worden aangepast als de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen, zijn veranderd. Daarvan kan sprake zijn als de grootte en/of de samenstelling van de groep deelnemers aan het nettopensioen wijzigt.

- h. het fonds houdt voor het nettopensioen een gescheiden administratie bij, waaruit ten minste blijken:

1. de voor het nettopensioen ingeleegde premies;
2. de met de beschikbaar gestelde premies behaalde rendementen;
3. de waarde van de pensioenverplichtingen;
4. de actuariële gegevens over de groep deelnemers aan het nettopensioen die ten grondslag liggen aan de premie en aan de waardering van de pensioenverplichtingen, waaronder de geschatte levensverwachting en risico's op arbeidsongeschiktheid en vooroverlijden;
5. de toeslagverlening en de toepassing van de onderdelen d en e.

Wat betreft de met de beschikbaar gestelde premies behaalde rendementen is het toegestaan dat de gelden van de basispensioenregeling en de nettopensioenregeling collectief worden belegd, waarbij de toerekening van het rendement aan de nettopensioenregeling plaatsvindt op basis van een vooraf objectief te rechtvaardigen verdeelsleutel. Ook hier geldt weer dat de vastgestelde verdeelsleutel moet worden aangepast als de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen zijn veranderd.

Ten overvloede, deze voorwaarden gelden niet voor zover het nettopensioen is verzekerd bij een verzekeraar. Het gaat in het Besluit uitsluitend over nettopensioen dat wordt uitgevoerd door een pensioenfonds. Daar waar het gaat om nettopensioen bij een verzekeraar of een premiepensioeninstelling of om een nettolijfrente bij een levensverzekeraar of bank gelden deze voorwaarden niet. Daar ligt kruissubsidiëring immers niet op de loer. Dergelijke regelingen zijn per definitie fiscaal hygiënisch.

7. Nettopensioen en BPF

Voor bij een bedrijfstakpensioenfonds aangesloten werkgevers geldt dat deze werkgevers verplicht zijn om de vrijwillige regeling van het nettopensioen van het pensioenfonds aan te bieden aan de deelnemers. Vanwege het vrijwillige karakter is de werknemer niet verplicht hier ook daadwerkelijk aan mee te doen. Niet meedoen – en al dan niet in privé een nettolijfrente sluiten – is ook een optie.

Een werkgever is dus verplicht om de nettopensioenmodule van het bedrijfstakpensioenfonds aan te bieden aan zijn werknemers. Maar door een aanpassing van het Vrijstellingsen boetebesluit Wet Bpf 2000 (Besluit van 11 december 2014, *Stb.* 2014, 531) is het mogelijk gemaakt dat een werkgever kan kiezen om het nettopensioen bij een andere pensioenuitvoerder te laten uitvoeren. De werkgever moet het bedrijfstakpensioenfonds dan om een vrijstelling verzoeken. De voorwaarde voor het verlenen van die vrijstelling is dat de nettopensioenregeling bij die andere uitvoerder ten minste gelijkwaardig is. Als aan de voorwaarde van gelijkwaardigheid is voldaan, dan moet het bedrijfstakpensioenfonds vrijstelling aan de werkgever verlenen. Het fonds mag dit dus niet weigeren.

Maar wat is in dit kader gelijkwaardig? Normaal gesproken wordt er bij een dispensatieverzoek aan de hand van berekeningen getoetst op actuariële en financiële gelijkwaardigheid. Deze berekening gebeurt op grond van bijlage 3 bij het Vrijstellingsen boetebesluit Wet Bpf 2000. Bij nettopensioen geldt een eenvoudiger toets. De reden daarvoor is dat het bij een nettopensioenregeling gaat om een voor de werknemer vrijwillige regeling. Er moet aan drie vereisten zijn voldaan. De nettopensioenregeling van de werkgever moet te allen tijde ten minste:

1. een even hoog maximaal in te leggen premie bevatten als de maximaal in te leggen premie in de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds;
2. een even hoge bijdrage van de werkgever in de premie bevatten als de bijdrage van de werkgever in de premie in de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds; en
3. dezelfde vormen van nettopensioen inhouden als de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Een en ander volgt uit art. 4a en 7 lid 8 Vrijstellingsen boetebesluit Wet Bpf 2000.

8. Nettopensioen en Wet VPS

Wat gebeurt er als partners uit elkaar gaan? Voor brutopensioen weten we dat zowel de Pensioenwet als de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding hierbij een regeling kent. Op grond van art. 57 Pensioenwet heeft de partner van de deelnemer recht op een aanspraak op bijzonder partnerpensioen. Hiervoor moet sprake zijn van scheiding in de zin van de Pensioenwet. Dat is een ruim begrip. Ook de beëindiging van een partnerrelatie in de zin van de pensioenuitvoervereenkomst valt hier onder. Zoals hiervoor al is aangegeven geldt de Pensioenwet ook voor nettopensioen. Dit betekent dat ook de regeling van het bijzonder partnerpensioen geldt voor nettopensioen.

Geldt er nu iets anders voor het (netto-)ouderdomspensioen? De Pensioenwet regelt dat namelijk niet. Daarvoor moeten we kijken naar de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (Wet VPS). De hoofdregel van deze wet is dat pensioen (= ouderdomspensioen) verevend moet worden. Welke pensioenen hier onder vallen geeft de Wet VPS ook aan. Art. 1 lid 4 Wet VPS maakt duidelijk dat hier onder andere pensioen ingevolge een pensioenregeling op grond van een pensioenregeling als bedoeld in art. 1 Pensioenwet onder valt. Nettopensioen valt daarmee onder de werkingssfeer van de Wet VPS. In geval van scheiding in de zin van de Wet VPS – een minder ruim begrip dan dat van de Pensioenwet! – zal het netto-ouderdomspensioen in beginsel verevend moeten worden. Uiteraard kunnen partners, zowel voor het bijzonder partnerpensioen als voor het ouderdomspensioen, hierover afwijkende afspraken maken.

9. Nettopensioen en WMK

Als een werknemer gaat deelnemen aan een pensioenregeling, dan roept dit de vraag op of de pensioenuitvoerder de werknemer mag onderwerpen aan een medische

keuring. De Wet op de medische keuringen (WMK) verbodt dit. Op grond van art. 4 lid 3 WMK geldt er in zijn algemeenheid een verbod op een keuring bij deelname aan (o.a.) een pensioenregeling in de zin van de Pensioenwet. Dat de nettopensioenregeling vrijwillig is, doet er niet aan af dat er sprake is van een pensioenregeling. Kortom, op grond van de WMK geldt een verbod op een keuring bij deelname aan een nettopensioenregeling.

Op deze hoofdregel bestaat wel een uitzondering. Als namelijk de pensioenvoorziening keuzemogelijkheden biedt voor een individuele deelnemer mag er wel gekeurd worden. Maar het moet dan wel gaan om een deelnemer met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd die een wijziging wenst ten aanzien van een eerder gemaakte keuze. Als een deelnemer dus aanvankelijk niet kiest voor deelname aan de nettopensioenregeling maar hier later op terugkomt kan de uitvoerder een keuring van de deelnemer verlangen.

Een werknemer kan door salarisstijgingen boven de € 100.000-grens komen en vanaf dat moment – bovenop de brutopensioenregeling – gaan deelnemen aan de nettopensioenregeling. Hij kan op dat moment voor het eerst de keuze maken voor deelname aan de nettopensioenregeling. Dat is in mijn ogen niet hetzelfde als terugkomen op een eerder gemaakte keuze. De hoofdregel van de WMK geldt naar mijn mening dan in die situatie: geen keuring. Besluit hij niet deel te nemen, maar komt hij op die beslissing in een later stadium terug, dan geldt de uitzondering wel. De uitvoerder mag in dat geval een keuring van de deelnemer verlangen.

10. Slot

Aan de invoering van nettopensioen is een roerige geschiedenis voorafgegaan. Maar inmiddels leven we in 2015 en is nettopensioen wettelijk een feit. Het is nu de vraag of nettopensioen – en nettolijfrenten – ook een succes worden. Daarover verschillen de meningen nogal. Niet iedere aanbieder staat te popelen om deze nettoproducten te ontwikkelen. De tijd zal leren hoe het uitpakt.